EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2020 11 24
COM(2020) 756 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl bendro oficialios kontrolės vykdymo valstybėse narėse (2017– 2018 m.) siekiant užtikrinti maisto ir pašarų srities teisės aktų, gyvūnų sveikatos ir gerovės, augalų sveikatos ir augalų apsaugos produktų taisyklių taikymą

{SWD(2020) 283 final}

TURINYS

1. SANTRAUKA 1
2. ĮVADAS 2
3. TEISINĖ SISTEMA 2
4. VALSTYBIŲ NARIŲ METINIŲ ATASKAITŲ APŽVALGA 4
   - 4.1. Valstybių narių metinių ataskaitų gavimas ir apžvalga 4
   - 4.2. Oficialios kontrolės organizavimas ir vykdymas 5
     - 4.2.1. Veiklos ir strateginiai tikslai 5
     - 4.2.2. Planuojama ir vykdoma oficiali kontrolė 5
     - 4.2.3. Konkreti kontrolės veikla 5
     - 4.2.4. Ištekliai 6
   - 4.3. Bendra atitiktis maisto produktus ir pašarus reglamentuojantiems teisės aktams, gyvūnų sveikatos ir gyvūnų gerovės taisyklėms ir ekologinio ūkininkavimo taisyklėms 7
     - 4.3.1. Reikalavimų nesilaikymo rūšys 7
     - 4.3.2. Reikalavimų nesilaikymo atvejų analizė 7
   - 4.4. Nacionalinės audito sistemos 8
     - 4.4.1. Oficialios kontrolės vidaus ir (arba) išorės auditai 8
     - 4.4.2. Kontrolės institucijų auditai ir patikrinimai 8
   - 4.5. Nacionalinių kontrolės planų vykdymo veiksmingumo užtikrinimo veiksmai 9
     - 4.5.1. Veiksmai, kurių imtasi užtikrinti, kad maisto tvarkymo ir pašarų ūkio subjektai bei kiti susiję gamintojai bei įmonių savininkai laikytųsi reikalavimų 9
     - 4.5.2. Vykdymo užtikrinimas: veiksmai, kurių imtasi nustačius reikalavimų nesilaikymo atvejus 9
     - 4.5.3. Veiksmai, kurių imtasi oficialios kontrolės tarnybų veiksmingam darbui užtikrinti 10
   - 4.6. Bendri nacionalinių kontrolės planų vykdymo kontrolės sistemos veiklos rezultatai 10
   - 4.7. DNKP pakeitimai 10
5. KOMISIJOS TARNYBŲ KONTROLĖS VEIKLA VALSTYBĖSE NARĖSE 11
   - 5.1. Auditai 11
     - 5.1.1. Apžvalginės ataskaitos 13
     - 5.1.2. Tam tikri svarbesni klausimai 13
6. TOLESNI KOMISIJOS VEIKSMAI IR ĮGYVENDINIMAS 14
   - 6.1. Sisteminis rekomendacijų vykdymo stebėjimas 14
   - 6.2. Parama valstybėms narėms 15
     - 6.2.1. Tinklai 15
     - 6.2.2. Iniciatyva „Geresnis mokymas rūpinantis maisto sauga“ (BTSF) 17

6.3. Įgyvendinimas 17
7. IŠVADOS 17

Diagramų sąrašas

Chart 1: number of missions carried out in Member States in 2017-2018 12
Chart 2: number and type of missions performed per topic 2017-2018 12

1. SANTRAUKA

Šioje ataskaitoje aprašomi valstybių narių ir Komisijos kontrolės veiklos, vykdytos 2017 ir 2018 m. siekiant užtikrinti aukštą sveikatos apsaugos lygį ir pasitikėjimą maisto produktus ir pašarus reglamentuojančių teisės aktų, gyvūnų sveikatos ir gerovės, augalų sveikatos ir augalų apsaugos produktų, ekologinio ūkininkavimo ir kokybės sistemų srityse, bendri rezultatai. Šios sritys yra ypač svarbios kasdieniame Europos Sąjungos (ES) piliečių gyvenime. Jos taip pat labai svarbios siekiant užtikrinti sklandžią prekybą maistu, gyvūnais ir augalais tiek pačioje ES, tiek su ES nepriklausančiomis šalimis.

Valstybės narės yra atsakingos už rizika grindžiamos oficialios kontrolės, kuri išsamiai parengta ir suplanuota jų daugiamečiuose nacionaliniuose kontrolės planuose (DNKP), įgyvendinimą. Oficialios kontrolės tikslas – patikrinti, ar veiklos vykdytojai visoje maisto ir pašarų grandinėje laikosi taikytinų teisės aktų ir, jei taip nėra, tikimasi, kad valstybės narės įgyvendins minėtus teisės aktus ir imsis priemonių užtikrinti, kad tie veiklos vykdytojai jų laikytųsi. Komisijos tarnybos atlikdamos auditus įvertina valstybių narių oficialios kontrolės vykdymą ir su ja susijusią įgyvendinimo veiklą.

Dauguma valstybių narių pranešė, kad svarbiausi klausimai, turintys poveikį jų DNKP įgyvendinimui, yra darbuotojų skaičius ir finansų ir (arba) įrangos ištekliai. Nors geresnė duomenų analizė, informacinių technologijų priemonių naudojimas ir dokumentų tikrinimu pagrįsta kontrolė padėjo kai kuriose valstybėse narėse įveikti šiuos sunkumus, kitos valstybės narės pranešė, kad negalėjo visiškai įgyvendinti savo kontrolės planų.

Komisija mano, kad patikrinimams vietoje turi būti užtikrinti pakankami ištekliai. Kai kalbama apie tokius įvairius klausimus kaip sukčiavimas maisto produktų srityje[1], tikrinimas, ar teisingai ženklinami maisto produktai ir pašarai, geros higienos praktikos įgyvendinimas skerdimo metu ir tinkamas augalų apsaugos produktų naudojimas, patikrinimai vietoje yra labai svarbūs.

Komisijos vykdoma valstybių narių oficialios kontrolės įgyvendinimo visoje maisto ir pašarų grandinėje kontrolė aiškiai parodo, kokie yra valstybių narių veiklos, tikrinant ir užtikrinant, kad veiklos vykdytojai laikytųsi maisto produktus ir pašarus reglamentuojančių teisės aktų, gyvūnų sveikatos ir gerovės, augalų sveikatos ir augalų apsaugos produktų taisyklių, rezultatai. Ja reikšmingai prisidedama prie teisės aktų peržiūros proceso, kuriuo siekiama užtikrinti, kad ES teisės aktai atitiktų savo paskirtį.

Remiantis Komisijos vykdoma valstybių narių kontrole, prieita prie išvados, kad apskritai valstybės narės turi reikiamas kontrolės sistemas, kad galėtų užtikrinti ES reikalavimų įgyvendinimą. Kai kuriose šalyse vykdant Komisijos kontrolę nustatyti oficialios kontrolės įgyvendinimo trūkumai, rodantys, kad dar yra galimybių gerinti padėtį. Komisija sistemiškai stebėjo, kaip vykdomos valstybėms narėms jos pateiktos rekomendacijos ir prireikus taikė kitas įgyvendinimo priemones. Be to, Komisija rėmė

[1] Sukčiavimas yra tyčinis verslo įmonių arba asmenų veiksmas, kurio tikslas – apgauti pirkėjus ir taip įgyti nepagrįsto pranašumo. Tokie veiksmai taip pat gali sukelti pavojų žmogaus, gyvūno ar augalo sveikatai arba gyvūnų gerovei ar aplinkai. Daugiau bendrosios informacijos rasite ES kovos su sukčiavimu maisto produktų srityje tinklo puslapiuose.

valstybes nares (ir ES nepriklausančias šalis): teikė techninę pagalbą ir mokymus pagal iniciatyvą „Geresnis mokymas rūpinantis maisto sauga“ (BTSF) bei rengė techninio pobūdžio posėdžius valstybių narių ekspertams.

Šioje atskaitoje pateikiamos kai kurios rekomendacijos, siekiant toliau gerinti oficialios kontrolės sistemas pasitelkiant pareigūnams skirtus informacinius tinklus, naudojantis privačių kokybės užtikrinimo sistemų informacija ir skelbiant oficialios kontrolės rezultatus.

2. ĮVADAS

ES siekia užtikrinti aukšto lygio sveikatos apsaugą ir pasitikėjimą maisto ir pašarų saugos, gyvūnų ir augalų sveikatos, gyvūnų gerovės, ekologinio ūkininkavimo ir kokybės sistemų srityse. ES piliečiai pagrįstai tikisi, kad bus laikomasi aukštų šių sričių standartų.

ES galioja išsami teisinė sistema, skirta užtikrinti nuoseklią kontrolę visoje maisto ir pašarų grandinėje, nuo ūkio iki stalo, ir tinkamą stebėseną, užtikrinant veiksmingą vidaus rinką ir prekybą su ES nepriklausančiomis šalimis.

Vienas iš ES integruotos maisto saugos politikos „Nuo ūkio iki stalo“ ramsčių yra veiksminga oficialios kontrolės[2] sistema, skirta patikrinti, kaip veiklos vykdytojai laikosi ES standartų visoje maisto ir pašarų grandinėje.

Komisija atlieka svarbų vaidmenį visoje kontrolės sistemoje ES lygmeniu[3] ir valstybėse narėse vykdo kontrolę, įskaitant auditus.

Valstybės narės Komisijai teikia metinę ataskaitą dėl oficialios kontrolės įgyvendinimo[4], kuri savo ruožtu teikia ataskaitą[5] visuomenei, Europos Parlamentui ir Tarybai apie bendrą kontrolės taikymą valstybėse narėse, atsižvelgdama į:

- nacionalinių institucijų pateiktas jų atliktos kontrolės veiklos metines ataskaitas;
- valstybėse narėse atliktos Komisijos kontrolės rezultatus.

Dabartinė ataskaita apima 2017 ir 2018 m.

3. TEISINĖ SISTEMA

Pagal maisto srities teisės aktų bendruosius principus[6], pirminė atsakomybė užtikrinti maisto saugą tenka maisto tvarkymo ir (arba) pašarų ūkio subjektams. Konkrečiais ES

[2] “Oficiali kontrolė“ – tai bet kokia veikla, kurią atlieka ES valstybės narės kompetentinga institucija, siekdama įvertinti atitikimą maisto produktus ir pašarus reglamentuojantiems teisės aktams, gyvūnų sveikatos ir gyvūnų gerovės, augalų sveikatos ir augalų apsaugos produktų taisyklėms ir gyvūnams bei prekėms keliamiems reikalavimams.

[3] 2017 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2017/625 dėl oficialios kontrolės ir kitos oficialios veiklos, kuri vykdoma siekiant užtikrinti maisto ir pašarų srities teisės aktų bei gyvūnų sveikatos ir gerovės, augalų sveikatos ir augalų apsaugos produktų taisyklių taikymą, 116 straipsnis, OL L 95, 2017 4 7, p. 1.

[4] Reglamento (ES) 2017/625 113 straipsnio 1 dalis.

[5] Reglamento (ES) 2017/625 114 straipsnis.

reglamentais reglamentuojami ekologinės gamybos ir ekologinių produktų ženklinimo[7], taip pat žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemų reikalavimai (saugomos kilmės vietos nuorodos, saugomos geografinės nuorodos ir garantuoti tradiciniai gaminiai)[8].

Valstybės narės privalo tikrinti, ar maisto tvarkymo ir pašarų ūkio subjektai laikosi taikytinos ES teisės. Šiuo tikslu jų DNKP apibūdinamos oficialios kontrolės sistemos.

Teisės aktų, susijusių su šiais reikalavimais pagal Oficialios kontrolės reglamentą (OKR), pakeitimai pradėti taikyti nuo 2019 m. gruodžio 14 d.[9] OKR apibūdinami šių kontrolės sistemų reikalavimai, DNKP ir oficialios kontrolės vykdymo tvarka[10]. Nauju OKR įvesti svarbiausi su oficialiomis kontrolės sistemomis ir DNKP susiję reikalavimai yra šie:

- dabar į taikymo sritį taip pat patenka šalutinių gyvūninių produktų, augalų sveikatos, augalų apsaugos produktų, ekologinės gamybos ir saugomų kilmės vietos nuorodų ženklinimo, saugomų geografinių nuorodų ir garantuotų tradicinių gaminių oficiali kontrolė;
- valstybės narės turi paskirti vieną įstaigą, kuriai būtų pavesta koordinuoti DNKP parengimą, nuoseklumą, peržiūrą, atnaujinimą ir ataskaitas apie DNKP;
- DNKP turi būti pateikti strateginiai tikslai ir išsamiai aprašytas oficialios kontrolės skirstymas pagal rizikos kategorijas;
- DNKP turi būti skelbiamas viešai, išskyrus kai kurias ribotas išimtis;
- užtikrinant aukštą skaidrumo lygį, visuomenei turi būti pateikiama aktuali informacija apie oficialios kontrolės organizavimą ir vykdymą; šis įpareigojimas gali būti įgyvendintas viešai paskelbiant kiekvienos valstybės narės Komisijai pateiktą metinę ataskaitą[11].

Pagal OKR reikalaujama, kad Komisija[12] vykdytų kontrolę, įskaitant auditus, valstybėse narėse, o valstybės narės turi imtis tolesnių priemonių ištaisyti trūkumams, nustatytiems tos kontrolės metu[13].

---

6 2002 m. sausio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 178/2002, nustatantis maistui skirtų teisės aktų bendruosius principus ir reikalavimus, įsteigiantis Europos maisto saugos tarnybą ir nustatantis su maisto saugos klausimais susijusias procedūras, OL L 31, 2002 2 1, p. 1.

7 Tarybos reglamentas (EB) Nr. 834/2007 dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklinimo ir panaikinantis Reglamentą (EEB) Nr. 2092/91, OL L 189, 2007 7 20, p. 1.

8 2012 m. lapkričio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1151/2012 dėl žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemų, OL L 343, 2012 12 14, p. 1.

9 Reglamentu (ES) 2017/625 panaikintas 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 882/2004 dėl oficialios kontrolės, kuri atliekama siekiant užtikrinti, kad būtų įvertinama, ar laikomasi pašarus ir maistą reglamentuojančių teisės aktų, gyvūnų sveikatos ir gerovės taisyklių.

10 Reglamento (ES) 2017/625 109, 110 ir 111 straipsniai.

11 Reglamento (ES) 2017/625 11 straipsnis.

12 Reglamento (ES) 2017/625 116 straipsnis.

13 Reglamento (ES) 2017/625 119 straipsnis.

4. VALSTYBIŲ NARIŲ METINIŲ ATASKAITŲ APŽVALGA

4.1. Valstybių narių metinių ataskaitų gavimas ir apžvalga

Valstybės narės savo 2017 ir 2018 m. metines ataskaitas pateikė pagal ankstesnį reglamentą dėl oficialios kontrolės, kuris buvo panaikintas ir pakeistas OKR[14]. Šio vertinimo pagrindas – tiems metams taikytina[15] rekomenduota ataskaitų struktūra, išsamiai išdėstyta Komisijos gairėse.

Iki nustatyto galutinio termino savo metines ataskaitas Komisijos tarnyboms pateikė santykinai nedaug valstybių narių. Savo 2017 ir 2018 m. ataskaitas laiku pateikė tik Čekija, Estija, Latvija, Lietuva, Slovakija ir Suomija. Kai kurios šalys labai vėlavo pateikti savo ataskaitas, pvz., Komisija paskutinę 2017 m. metinę ataskaitą gavo 2019 m. balandžio mėn., o 2020 m. birželio mėn. dar nebuvo gavusi vienos 2018 m. metinės ataskaitos.

Ataskaitos labai skiriasi pagal duomenų pateikimą ir pateiktų duomenų pobūdį. Todėl sunku jas analizuoti ir palyginti, o Komisijai tenka spręsti sunkius uždavinius rengiant šią metinę ataskaitą.

Kalbant apie ekologinę gamybą, Komisija atsižvelgė į Europos Audito Rūmų pastabas[16] ir 2018 m. pradėjo siųsti valstybėms narėms papildomus raštus, kuriuose prašė pateikti patikslinimus ir papildomą informaciją, susijusią su metinėmis ataskaitomis apie ekologinę gamybą. Dėl 2017 ataskaitinių metų raštai buvo išsiųsti 14-ai valstybių narių ir vienai Europos laisvosios prekybos asociacijos (ELPA) šaliai. Dėl 2018 ataskaitinių metų – 24-ioms valstybėms narėms ir vienai ELPA šaliai[17].

Priėmus OKR įvesta standartinė pavyzdinė metinių ataskaitų forma, taip pat valstybės narės[18] turės metines ataskaitas pateikti elektroniniu būdu. Pagal OKR pratęsiamas tokios informacijos ir duomenų pateikimo galutinis terminas (nuo birželio 30 d. iki rugpjūčio 31 d.). Ataskaitų teikimas apie oficialios kontrolės rezultatus, reikalavimų nesilaikymo atvejų rūšį ir skaičių bei priemones, kurių imtasi siekiant užtikrinti veiksmingą valstybių narių DNKP veikimą elektroninėmis priemonėmis ir vienodu formatu, palengvins Komisijos atliekamą tokių duomenų analizę bei palyginimą valstybėse narėse ir tarp jų.

---

[14] Reglamento (EB) Nr. 882/2004 44 straipsnis.

[15] 2008 m. liepos 24 d. Komisijos sprendimas 2008/654/EB dėl pagalbos gairių valstybėms narėms rengiant Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 882/2004 numatyto vieningo integruoto daugiamečio nacionalinio kontrolės plano metinę ataskaitą, OL L 214, 2008 8 9, p. 56.

[16] Žr. Specialiąją ataskaitą Nr. 04/2019:„Ekologiškų produktų kontrolės sistema pagerėjo, tačiau išlieka tam tikrų iššūkių“

[17] 2017 m.: Belgija, Čekija, Danija, Estija, Italija, Kroatija, Lenkija, Lietuva, Liuksemburgas, Norvegija, Portugalija, Suomija, Švedija, Vengrija, Vokietija; 2018 m.: Airija, Austrija, Belgija, Bulgarija, Čekija, Danija, Estija, Graikija, Ispanija, Italija, Kipras, Kroatija, Lenkija, Lietuva, Liuksemburgas, Malta, Nyderlandai, Norvegija, Portugalija, Prancūzija, Rumunija, Slovėnija, Suomija, Švedija, Vengrija, Vokietija.

[18] 2019 m. gegužės 2 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2019/723, kuriuo nustatomos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2017/625 taikymo taisyklės, susijusios su standartine pavyzdine forma, naudotina valstybių narių teikiamose metinėse ataskaitose, OL L 124, 2019 5 13, p. 1; priimta pagal Reglamento (ES) 2017/625 113 straipsnio 2 dalį.

4.2. Oficialios kontrolės organizavimas ir vykdymas

Valstybės narės sukūrė oficialias kontrolės sistemas, kurios joms labai padeda užtikrinti, kad maisto tvarkymo ir pašarų ūkio subjektai taikytų teisinę sistemą. Toliau išryškinti konkretūs šių sistemų aspektai, siekiant parodyti kai kuriuos sunkumus ir valstybių narių pateiktas iniciatyvas.

4.2.1. Veiklos ir strateginiai tikslai

Valstybės narės savo DNKP turi apibrėžti oficialios kontrolės organizavimo strateginius tikslus[19]. Tačiau mažiau nei trečdalis valstybių narių (Airija, Belgija, Danija, Estija, Italija, Kipras, Prancūzija, Suomija ir Vokietija) pranešė apie konkrečius pagrindinius veiklos rezultatų rodiklius (PVRR), naudojamus jų oficialios kontrolės veiksmingumui įvertinti. Įtraukus tokius PVRR rezultatus, būtų lengviau suprasti, kaip kiekviena valstybė narė prireikus panaudotų kontrolės rezultatus DNKP pataisyti.

Kitos valstybės narės labiau apibendrintai praneša apie tai, kokį poveikį jų kontrolė daro tikslams. Pavyzdžiui, Nyderlandai nurodė naudojantys gyvūnų gerovės rodiklius, kad galėtų apibrėžti oficialios kontrolės programų tikslus. Taip pat Nyderlandų kompetentingos institucijos vertino kontrolės veiksmingumą pasitelkusios konkrečius projektus (pvz., „Mėsos tiekimo grandinės gerinimo planas“, „Varis kiaulių pašaruose“ ir „Atitikties stebėsena raudonai mėsai skirtose skerdyklose ir paukštienai skirtose skerdyklose“. Metinėje ataskaitoje nurodyta, kad 2017 m. atlikti tikslinės grupės tyrimai ir stebėsenos strategijų rengimas laukiant poveikio vertinimų suteikė daugiau informacijos apie reikalavimų laikymąsi, taigi ir apie oficialios kontrolės veiksmingumą.

4.2.2. Planuojama ir vykdoma oficiali kontrolė

Remiantis ES teisės aktais, nacionalinės institucijos turėtų planuoti oficialią kontrolę pagal nustatytus rizika grindžiamus prioritetus[20]. Nors valstybės narės pabrėžė, kad oficialios kontrolės dažnumą nustato pagal rizika grindžiamus vertinimus, jos neapibūdino naudojamos metodikos.

Trečiųjų šalių atitikties vertinimo įstaigos Europos maisto tvarkymo ir pašarų ūkio subjektus sertifikuoja pagal kelias privačias kokybės užtikrinimo sistemas. Austrija, Belgija, Danija, Jungtinė Karalystė ir Nyderlandai pranešė apie tai, kaip jos naudoja tų sistemų informaciją savo rizikos vertinimuose. Pavyzdžiui, Nyderlandai surengė susitikimus su tų sistemų savininkais.

4.2.3. Konkreti kontrolės veikla

Be planuojamos kontrolės veiklos, valstybės narės reaguoja į kylančius klausimus, susijusius su konkrečia kontrolės veikla. Danija ir Vengrija pranešė, kad tuomet kai

[19] Reglamento (EB) Nr. 882/2004 42 straipsnio 2 dalies a punktas ir Reglamento (ES) 2017/625 110 straipsnio 2 dalies a punktas.

[20] Reglamento (EB) Nr. 882/2004 3 straipsnio 1 dalis ir 43 straipsnio 1 dalies b punktas ir Reglamento (ES) 2017/625 9 straipsnio 1 dalis.

reguliarios oficialios kontrolės mastas buvo mažesnis nei ankstesniais metais, jos vykdė daugiau *ad hoc* konkrečios kontrolės veiklos.

Nyderlanduose rizika grindžiama stebėsena parodė, kad tikslinė konkrečių maisto produktų stebėsena, tiksliniai atitikties patikrinimai ir mikrobiologinio pavojaus kontrolė gali turėti privalumų, o tai gali įmonėms bei vartotojams suteikti galimybę naudotis sistema, kurios pagrindu būtų imamasi konkrečių veiksmų.

2017–2018 m. dauguma valstybių narių turėjo susidoroti su Nyderlanduose kilusio fipronilo incidento padariniais – dėl to visoje ES reikėjo pašalinti ir išimti iš rinkos kiaušinius ir kiaušinių produktus (šis klausimas konkrečiai paminėtas Belgijos, Čekijos, Danijos, Italijos, Lenkijos, Nyderlandų, Prancūzijos, Suomijos ir Vengrijos ataskaitose).

Kelios valstybės narės (Belgija, Danija, Graikija, Ispanija, Italija, Jungtinė Karalystė, Latvija, Lietuva, Liuksemburgas, Malta, Nyderlandai, Slovėnija, Suomija, Švedija, Vengrija ir Vokietija) paminėjo sukčiavimą maisto produktų srityje ir pardavimą internetu kaip sritis, keliančias ypatingų sunkumų. Pagal OKR atsiradusi nauja galimybė imti prekių, tiekiamų nuotolinei prekybai[21], mėginius ir taisyklės dėl finansinių sankcijų už sukčiavimą maisto produktų srityje dydžio[22] turėtų padėti valstybėms narėms užtikrinti įgyvendinimą šiose srityse.

Kaip pranešė Estija, Lenkija, Rumunija, Suomija, Švedija ir Vokietija, dėl afrikinio kiaulių maro nuo jo nukentėjusiose šalyse prireikė didelių oficialių išteklių kontroliuoti šią ligą, arba, iškilus ligos pavojui, užkirsti kelią jos patekimui į šalį ir užtikrinti, kad liga būtų anksti aptikta.

4.2.4. Ištekliai

Valstybės narės turi užtikrinti, kad kompetentingoms institucijoms būtų skirta pakankamai finansinių išteklių apsirūpinti darbuotojais ir kitais ištekliais, būtinais oficialiai kontrolei ir kitai oficialiai veiklai vykdyti[23].

Belgija, Bulgarija, Graikija, Ispanija, Kipras, Lenkija, Nyderlandai, Portugalija, Rumunija, Slovakija, Suomija, Švedija ir Vokietija pabrėžė, kad dėl biudžeto apkarpymų sumažėjo darbuotojų skaičius, kai kuriais atvejais net labiau nei ankstesniais metais, o finansiniai ir (arba) materialieji ištekliai yra nebepakankami. Graikija, Ispanija, Lenkija, Nyderlandai, Portugalija, Rumunija, Suomija ir Vokietija pripažino, kad negalėjo atlikti visų savo DNKP suplanuotų užduočių.

Čekijoje, Nyderlanduose ir Prancūzijoje padaugėjo darbuotojų, kurių užduotis – spręsti konkrečius klausimus, pavyzdžiui, gyvūnų sveikatos (afrikinio kiaulių maro, labai patogeniško paukščių gripo), augalų sveikatos (*Xylella fastidiosa*), sukčiavimo maisto produktų srityje ir pasirengimo „Brexit'ui".

[21] Reglamento (ES) 2017/625 36 straipsnis.

[22] Reglamento (ES) 2017/625 139 straipsnio 2 dalis.

[23] Reglamento (EB) Nr. 882/2004 26 straipsnis ir Reglamento (ES) 2017/625 78 straipsnis.

Ispanija, Malta ir Švedija paminėjo sunkumus, su kuriais susiduria norėdamos įdarbinti tinkamos kvalifikacijos darbuotojus; su šia problema taip pat susidūrė maisto tvarkymo ir pašarų ūkio subjektai.

Valstybės narės pranešė, kad pagrindinės strategijos, padedančios joms sušvelninti darbuotojų skaičiaus sumažinimo poveikį – tai duomenų analizė ir patobulintos informacinių technologijų sistemos.

Valstybių narių kompetentingų institucijų nuomone, svarbiausias aspektas siekiant pagerinti audito procedūras yra nacionalinių ekspertų dalijimasis žiniomis valstybėse narėse ir tarp jų. Visos valstybės narės palankiai įvertino iniciatyvą „Geresnis mokymas rūpinantis maisto sauga“.

4.3. Bendra atitiktis maisto produktus ir pašarus reglamentuojantiems teisės aktams, gyvūnų sveikatos ir gyvūnų gerovės taisyklėms ir ekologinio ūkininkavimo taisyklėms

Metinėse ataskaitose pateikiama informacija apie valstybių narių kompetentingų institucijų nustatytus maisto tvarkymo ir pašarų ūkio subjektų reikalavimų nesilaikymo atvejus ir jų analizė

4.3.1. Reikalavimų nesilaikymo rūšys

Dauguma reikalavimų nesilaikymo valstybėse narėse atvejų, apie kuriuos pranešė kompetentingos institucijos, susiję su geros higienos praktikos pažeidimais, infrastruktūros priežiūros trūkumais ir pačių veiklos vykdytojų neatliktais patikrinimais arba tokių patikrinimų rezultatų neužregistravimu.

Vykdymo užtikrinimas skirstymo, prekybos, ženklinimo ir pesticidų naudojimo bei maisto produktų, skirtų galutiniam vartotojui, ženklinimo srityse valstybėms narėms taip pat tebekelia didelių sunkumų.

4.3.2. Reikalavimų nesilaikymo atvejų analizė

<u>Reikalavimų nesilaikymo atvejų dažnumas</u>

Kai kuriose ataskaitose paminėti reikalavimų nesilaikymo procentiniai dydžiai. Procentinių dydžių naudojimas valstybių narių veiklos rezultatams palyginti gali būti klaidinantis. Lyginant valstybių narių duomenis, didesnis pranešimų apie reikalavimų nesilaikymą procentinis dydis tam tikroje valstybėje narėje nebūtinai reiškia, kad toje valstybėje narėje padėtis yra blogesnė. Priešingai, tai gali reikšti, kad toje valstybėje narėje geriau nustatomi rizika grindžiami kontrolės ir išteklių naudojimo tikslai. Geriau nustačius kontrolės tikslus, gali būti atliekama daugiau patikrinimų (ir aptinkama daugiau reikalavimų nesilaikymo atvejų).

<u>Pavojaus, kylančio dėl reikalavimų nesilaikymo, pobūdis</u>

Tik nedaugelyje metinių ataskaitų pateikta oficialios kontrolės metu nustatytos informacijos apie pavojų, susijusį su reikalavimų nesilaikymu.

Apskritai tai yra pavojus, susijęs su galimu gyvūnų ar augalų ligų plitimu ir (arba) sunkumais stabdant jų plitimą, nebeužtikrinamu atsekamumu ir maisto saugos pavojais vartotojams, pavyzdžiui, alergenais, apsinuodijimu maistu ir cheminiu užterštumu.

Pagrindinė (-s) reikalavimų nesilaikymo priežastis (-ys)

Dauguma valstybių narių nurodė, kad maisto tvarkymo subjektams vis dar trūksta supratimo apie teisinius reikalavimus. Tokie aspektai, kaip didelė darbuotojų kaita, sunkumai ieškant kvalifikuotų darbuotojų ir nepakankamas mokymas prisideda prie to, kad veiklos vykdytojai nepakankamai įgyvendina tam tikrus teisinius reikalavimus.

Kaip viena iš pagrindinių reikalavimų nesilaikymo priežasčių, kalbant apie veiklos vykdytojų infrastruktūras, taip pat buvo paminėtas mažesnis pelno dydis.

4.4. Nacionalinės audito sistemos

4.4.1. Oficialios kontrolės vidaus ir (arba) išorės auditai

Kad būtų užtikrintas šio reglamento[24] laikymasis, valstybės narės turi pačios atlikti savo kontrolės sistemų auditus, arba turi pasirūpinti, kad jose būtų vykdomi auditai.

Valstybių narių metinėse ataskaitose pateikta nedaug informacijos apie atliktus oficialios kontrolės sistemų vidaus auditus. Daugumoje ataskaitų tik paminėtas atliktų auditų skaičius ir pateikta bendroji suvestinė apie su tais (vidaus) auditais susijusius tolesnius veiksmus. Nei vienoje metinėje ataskaitoje nepateikta informacijos apie oficialių kontrolės sistemų veiksmingumą.

4.4.2. Kontrolės institucijų auditai ir patikrinimai

Valstybės narės tam tikras savo oficialios kontrolės užduotis gali pavesti kitoms kontrolės institucijoms[25]. Daugumoje valstybių narių maisto tvarkymo subjektų audito ir sertifikavimo srityje aktyviai veikia privačios kontrolės institucijos, kurios remiasi ekologinės gamybos ir produktų ženklinimo pagal kokybės sistemas taisyklėmis. Reikalaujama, kad tose institucijose auditą atliktų kompetentingos institucijos[26].

Valstybių narių ataskaitose nepateikiama informacijos apie privačiose kontrolės institucijose, kuriose privačių kokybės užtikrinimo sistemų sertifikavimas įtraukiamas į oficialios kontrolės planą, vykdomą kontrolę.

Pagal ekologinės gamybos taisykles reikalaujama, kad valstybės narės prižiūrėtų, kam kontrolės institucijos paveda oficialios kontrolės užduotis ir apie šių priežiūros auditų rezultatus praneštų Komisijai. Priežiūros auditai apima darbo biure vertinimą; tiesioginio stebėjimo būdu vykdomus auditus, kai kompetentinga institucija stebi, kaip kontrolės institucijos inspektoriai atlieka patikrinimą; apžvalginius auditus, kai kompetentinga institucija tiesiogiai tikrina ekologine gamyba užsiimančius veiklos vykdytojus, kad

[24] Reglamento (EB) Nr. 882/2004 4 straipsnio 6 dalis ir Reglamento (ES) 2017/625 6 straipsnis.

[25] Reglamento (EB) Nr. 882/2004 5 straipsnis ir Reglamento (ES) 2017/625 28 straipsnis.

[26] Reglamento (EB) Nr. 882/2004 5 straipsnio 3 dalis ir Reglamento (ES) 2017/625 33 straipsnio a punktas.

nustatytų, ar laikomasi kontrolės institucijos veiklos procedūrų ir įvertintų jos veiksmingumą; ir rinkos kontrolę. Prireikus kompetentingos institucijos skiria sankcijas, įskaitant šioms institucijoms skirtų pavedimų atšaukimą.

4.5. Nacionalinių kontrolės planų vykdymo veiksmingumo užtikrinimo veiksmai

4.5.1. Veiksmai, kurių imtasi užtikrinti, kad maisto tvarkymo ir pašarų ūkio subjektai bei kiti susiję gamintojai bei įmonių savininkai laikytųsi reikalavimų

Valstybės narės parengė priemones, pavyzdžiui, nurodymus, informacines kampanijas ir mokymus, kad padėtų maisto tvarkymo subjektams laikytis maisto saugos reglamentų. Pavyzdžiui, Danija, siekdama sumažinti antibiotikų naudojimą kiaulininkystėje, įvedė su gyvūnų gerove susijusį ženklinimą ir „geltonosios kortelės sistemą“.

Geresnės oficialios kontrolės darbuotojų ir maisto tvarkymo subjektų žinios (pvz., apie mikrobiologinį užterštumą, kaip nustatyti maisto produktų tinkamumo vartoti laiką, kaip atlikti ir suprasti *Listeria* bandymus Nyderlanduose) lemia aukštesnį reikalavimų laikymosi lygį.

Kompetentingos institucijos, dėdamos komunikacijos pastangas ir rengdamos vartotojams skirtas informuotumo didinimo kampanijas, pasiekė didesnio skaidrumo. Nyderlandai pranešė, kad, paskelbus oficialios kontrolės rezultatus, maisto tvarkymo subjektai pasiekė aukštesnį reikalavimų laikymosi lygį.

4.5.2. Vykdymo užtikrinimas: veiksmai, kurių imtasi nustačius reikalavimų nesilaikymo atvejus

Valstybės narės turi turėti veiksmingas, proporcingas ir atgrasančias sankcijas ir (arba) baudas[27].

Valstybės narės taikė įvairius vykdymo užtikrinimo veiksmus – nuo žodinių ir rašytinių įspėjimų, prekių konfiskavimo ir sunaikinimo iki veiklos vykdytojų patvirtinimo (laikino) panaikinimo ar apribojimo. Kai kurios valstybės narės kaip atgrasomąją priemonę taikė administracines baudas. Kraštutinė taikoma priemonė – kreipimasis į teismą.

Liuksemburgas ir Suomija apribojo veiklos vykdytojų prieigą prie finansinės paramos sistemų, o Belgija taikė sistemą, kai paskelbta oficiali kontrolė buvo vykdoma miestuose esančiose maisto tvarkymo įmonėse, kurios dirba tiesiogiai su vartotojais, o vėliau buvo paskelbti šios kontrolės rezultatai.

Austrija, Italija, Kroatija, Latvija, Liuksemburgas, Malta, Portugalija, Suomija ir Vokietija nurodė, kad bėgant metams pagerėjo bendradarbiavimas su kitomis institucijomis (pvz., mokesčių institucija, policija).

[27] Reglamento (EB) Nr. 882/2004 54 ir 55 straipsniai ir Reglamento (ES) 2017/625 137, 138 ir 139 straipsniai.

4.5.3. Veiksmai, kurių imtasi oficialios kontrolės tarnybų veiksmingam darbui užtikrinti

Nemažai valstybių narių pranešė, kad naudoja (patobulintas) informacinių technologijų sistemas ir duomenų analizės metodus, taip gerindamos oficialios kontrolės veiksmingumą ir efektyvumą. Kiti ataskaitose pateikti pavyzdžiai yra šie:

- mokslo naujovių naudojimas, pvz., viso genomo sekoskaita *Listeria* protrūkiams analizuoti;
- kompetentingų institucijų akreditavimas pagal tarptautinius kokybės standartus, pavyzdžiui, ISO kokybės valdymo sistemų standartai (ISO 9001); įvairių tipų įstaigų, atliekančių patikrinimus, veikla (ISO 17020) ir institucijų, vykdančių valdymo sistemų auditą ir sertifikavimą, reikalavimai (ISO 17021);
- kontrolės tinklų kūrimas tam tikruose specializuotuose sektoriuose (pvz., maistą gerinančių medžiagų, tokių kaip maisto priedai ir maisto kvapiosios medžiagos, su maistu besiliečiančių medžiagų, eksporto kontrolės), kad būtų galima padidinti tiek šiame sektoriuje dirbančių oficialios kontrolės darbuotojų, tiek veiklos vykdytojų kompetenciją.

4.6. Bendri nacionalinių kontrolės planų vykdymo kontrolės sistemos veiklos rezultatai

Valstybės narės savo metinėse ataskaitose tvirtina, kad apskritai jų oficialios kontrolės sistemos yra įdiegtos ir pakankamos. Dauguma taip pat praneša apie planus toliau gerinti jų veiksmingumą. Dažniausiai minimos priemonės šiam tikslui pasiekti – IT sistemos, duomenų analizė, kokybės vadovai ir mokymas.

4.7. DNKP pakeitimai

Nei viena valstybė narė nepranešė apie konkrečius savo DNKP pakeitimus. Vieninteliai pakeitimai, apie kuriuos pranešta, buvo grindžiami oficialių patikrinimų rezultatais ir informacija, gauta atlikus maisto ir pašarų produktų laboratorinę analizę.

5. KOMISIJOS TARNYBŲ KONTROLĖS VEIKLA VALSTYBĖSE NARĖSE

5.1. Auditai

Europos Komisijos Sveikatos ir maisto saugos generalinio direktorato (SANTE GD) Sveikatos ir maisto auditų ir analizės direktoratas vykdo tikrinimo veiklą, ar tinkamai įgyvendinami ir vykdomi ES teisės aktai dėl maisto ir pašarų saugos, gyvūnų sveikatos, augalų sveikatos, ekologinio ūkininkavimo ir kokybės sistemų bei dėl kai kurių žmogaus sveikatos sričių[28]. Jis Sveikatos ir maisto saugos GD interneto svetainėje skelbia metinę darbo programą ir atnaujintą informaciją metų viduryje[29].

Direktoratas šią kontrolę atlieka reguliariai ir bendradarbiaudamas su valstybių narių kompetentingomis institucijomis.

Vienas iš auditų aspektų yra patikrinimai vietoje, kai Komisijos ekspertai dirba kartu su oficialią kontrolę vykdančiomis kompetentingomis institucijomis. Valstybių narių ekspertai reguliariai padeda Komisijos ekspertams.

Komisijos vykdomos kontrolės tikslas yra[30]:

- patikrinti, kaip taikomi maisto produktus ir pašarus reglamentuojantys teisės aktai, kaip taikomos gyvūnų sveikatos ir gerovės, augalų sveikatos ir augalų apsaugos produktų taisyklės;
- patikrinti, kaip veikia nacionalinės kontrolės sistemos ir kompetentingos institucijos ir kaip jos organizuoja kontrolę;
- atlikti tyrimus ir surinkti informaciją:
    - apie oficialią kontrolę ir vykdymo užtikrinimo praktiką;
    - apie dideles arba pasikartojančias problemas, taikant nurodytas taisykles arba užtikrinant jų vykdymą;
    - susijusią su ekstremaliosiomis situacijomis, naujai kylančiomis problemomis arba naujais pokyčiais.

Atskirų auditų ataskaitos yra viešai skelbiamos[31] Sveikatos ir maisto saugos GD interneto svetainėje.

2017 ir 2018 m. Sveikatos ir maisto auditų ir analizės direktoratas iš viso valstybėse narėse įvykdė 264 misijas (daugiausia auditų, taip pat apsilankymų šalyse ir faktų nustatymo misijų[32]). 1 diagramoje pateikta misijų skaičiaus pagal kiekvieną valstybę narę apžvalga.

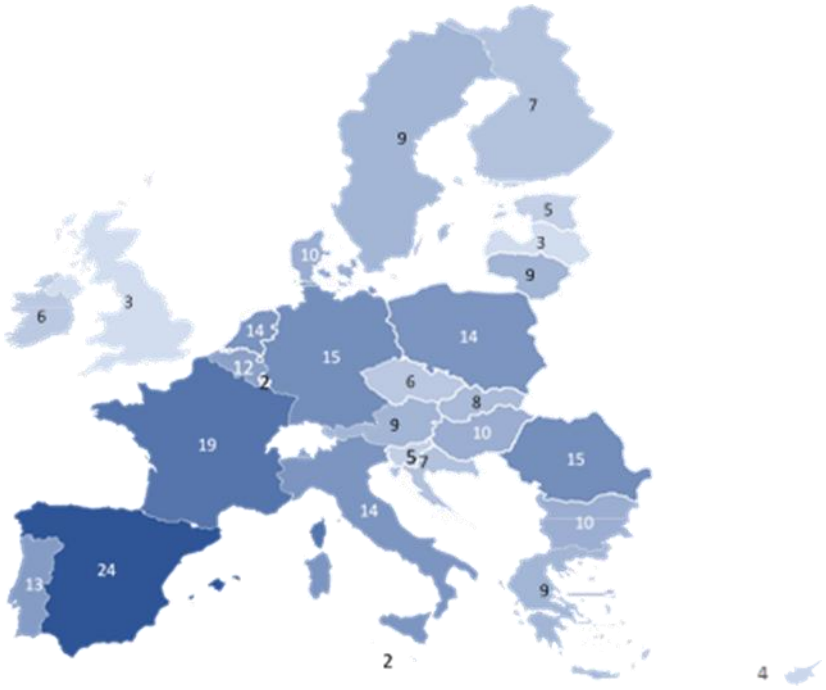
[28] Pagal Reglamentą (EB) Nr. 882/2004 ir Reglamentą (ES) 2017/625 žmogaus sveikatos sričių kontrolės veikla nėra vykdoma, todėl ji į šią ataskaitą neįtraukta.

[29] Paskelbta: https://ec.europa.eu/food/audits_analysis/audit_programmes_en

[30] Reglamento (ES) 2017/625 116 straipsnio 1 dalis.

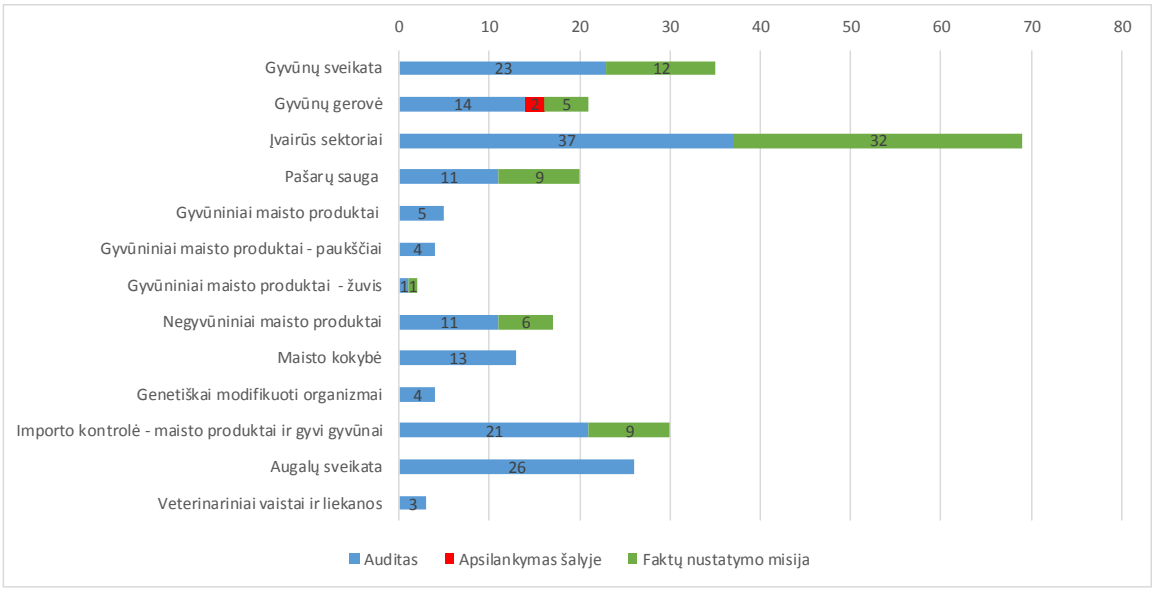
[31] Paskelbta: http://ec.europa.eu/food/audits-analysis/audit_reports/index.cfm

[32] Atliekant auditus tikrinamas oficialios kontrolės įgyvendinimas, o apsilankymų šalyse ir faktų nustatymo misijų tikslas – surinkti informacijos apie šalį arba kelioms valstybėms narėms būdinga tema.

1 diagrama. 2017–2018 m. valstybėse narėse įvykdytų misijų skaičius

2 diagramoje pateikta misijų tipo pagal skirtingas OKR temas apžvalga.

2 diagrama. Misijų, atliktų 2017–2018 m. pagal atskiras temas, skaičius ir tipas.

5.1.1. Apžvalginės ataskaitos

Komisija taip pat skelbia[33] apžvalgines ataskaitas, kuriose pateikia audito patikrinimų ciklo apžvalgą, nustato kas, įgyvendinant kontrolę ir taikant teisės aktus, yra veiksminga,

[33] Paskelbta: http://ec.europa.eu/food/audits-analysis/overview_reports/index.cfm

o kas ne, ir pateikia gerosios patirties pavyzdžių valstybėse narėse. Šios ataskaitos yra mainų su valstybių narių ekspertais pagal BTSF iniciatyvą pagrindas, siekiant aptarti bendras nustatytas problemas ir pasidalyti gerąja patirtimi.

2017 ir 2018 m. Komisija paskelbė 22 apžvalgines ataskaitas, susijusias su jos kontrolės veikla, atlikta valstybėse narėse maisto saugos ir kokybės, gyvūnų sveikatos ir gerovės bei augalų sveikatos srityse.

Prie šios ataskaitos pridedamame Komisijos tarnybų darbiniame dokumente[34] pateikiamas išsamesnis kai kurių pagrindinių sričių, kuriose Komisija 2017 ir 2018 m. vykdė kontrolę valstybėse narėse, aprašymas.

5.1.2. Tam tikri svarbesni klausimai

Atliekant nacionalinių audito sistemų audito patikrinimus nustatyta, kad šios audito veiklos rezultatai padeda gerinti oficialios kontrolės nuoseklumą ir veiksmingumą.

Maisto saugos srityje su fipronilo incidentu susijusių faktų nustatymo misijos prisidėjo prie ES lygmeniu esamų priemonių patobulinimo siekiant kontroliuoti panašius incidentus ir užkirsti kelią jų plitimui.

Maisto ženklinimo (vartotojams teikiamos informacijos ir teiginių apie sveikumą ir maistingumą), su maistu besiliečiančių medžiagų, gatavų maisto produktų ir elektroninės prekybos maisto grandinėje oficialios kontrolės audito ciklas parodė, kad oficialios kontrolės planuose šioms sritims reikia skirti daugiau dėmesio.

Gyvūnų sveikatos srityje pagrindinės susirūpinimą keliančios sritys, kurias Komisija pirmiausia kontroliavo, buvo afrikinis kiaulių maras ir paukščių gripas.

Kalbant apie gyvūnų gerovę, Komisija užbaigė savo projektą dėl gyvūnų gabenimo keliais ir jūra. Nors gyvūnų gerovės srityje padėtis pastebimai pagerėjo, išlieka svarbių problemų. Kalbant apie jūros transportą, Komisija siekia bendradarbiauti su Europos jūrų saugumo agentūra, kad būtų galima pagerinti gyvūnus gabenančių laivų atitiktį gyvūnų gerovės reikalavimams.

Dvejų metų trukmės kiaulių gerovės darbo programoje nagrinėta įprastinė kiaulių uodegų karpymo praktika – tinkamas ir vienodas jos įgyvendinimas toliau yra problemiškas.

Atliekant du auditus dėl simbiotinių ir zoonotinių bakterijų atsparumo antimikrobinėms medžiagoms stebėsenos, nustatyta, kad dabartinę tvarką galima patobulinti.

Nuo 2013 m. *Xylella fastidiosa* bakterijos protrūkiai Italijoje ir Ispanijoje sukėlė didelę ekonominę žalą alyvmedžių ir migdolų plantacijoms. Šis patogenas kelia grėsmę daugeliui įvairių žemės ūkio, sodininkystės kultūrų ir miško augalų rūšių Europoje. Reguliarūs auditai valstybėse narėse, kuriose yra šio patogeno protrūkių, skirti patikrinti,

[34] Prie ataskaitos pridėtas Komisijos tarnybų darbinis dokumentas: Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai dėl bendro oficialiosios kontrolės taikymo valstybėse narėse (2017–2018 m.), siekiant užtikrinti, kad būtų įvertinama, ar laikomasi maisto produktus ir pašarus reglamentuojančių teisės aktų, gyvūnų sveikatos ir gerovės taisyklių.

ar įgyvendinamomis priemonėmis užtikrinamas jo išnaikinimas arba, jei to negalima padaryti, plitimo sustabdymas, siekiant kuo labiau sumažinti tolesnio plitimo ES riziką.

Komisija nustatė tam tikrą pagerėjimą augalų apsaugos produktų (AAP) leidimų išdavimo, tiekimo rinkai ir tvaraus naudojimo srityse. Tačiau valstybės narės turi šalinti nustatytus trūkumus, susijusius su AAP leidimų išdavimu, integruotųjų kenksmingų organizmų kontrolės sistemų vertinimu, nacionalinių veiksmų planų peržiūrėjimu ir naudojamos įrangos bandymais. Komisija kartu su valstybėmis narėmis pradėjo suderintų rizikos rodiklių[35] nustatymo procesą, siekdama įvertinti rizikos, susijusios su augalų apsaugos produktų naudojimu, pokyčius.

Kita sritis, kurioje buvo nustatytas poreikis tobulinti valstybių narių oficialią kontrolę, susijusi su biocidinių produktų, kuriems dažniausiai nėra išduoti leidimai toje rinkoje, kurioje jie naudojami, kontrole.

6. TOLESNI KOMISIJOS VEIKSMAI IR ĮGYVENDINIMAS

6.1. Sisteminis rekomendacijų vykdymo stebėjimas

Komisijai atlikus auditus, paprastai parengiamos rekomendacijos imtis taisomųjų veiksmų. Valstybės narės turi imtis reikiamų veiksmų joms įgyvendinti[36] ir aprašyti juos veiksmų planuose.

Reguliariai rengiamuose susitikimuose įvairiems klausimams spręsti, kurie žinomi kaip bendrieji pažangos stebėsenos auditai, Sveikatos ir maisto saugos generalinio direktorato Sveikatos ir maisto auditų ir analizės direktoratas sistemiškai stebi veiksmus, kurių imasi kompetentingos institucijos, reaguodamos į audito ataskaitose pateiktas rekomendacijas. Aptariant šiuos bendruosius pažangos stebėsenos auditus, nagrinėjamos visos neįgyvendintos rekomendacijos visuose sektoriuose, o rezultatai skelbiami šalių aprašuose (žr. toliau).

Šis procesas tebėra veiksmingas sprendžiant daugumą nustatytų trūkumų.

Nedaugeliu atvejų, kai audito rezultatai kelia ypač daug problemų, organizuojami tolesni konkrečių sektorių auditai, kad būtų galima stebėti veiksmus, kuriuos valstybės narės turi skubiai įgyvendinti.

2018 m. gruodžio mėn. pabaigoje valstybės narės ėmėsi taisomųjų veiksmų arba pateikė pakankamus įsipareigojimus per priimtiną terminą pašalinti trūkumus:

- dėl 96 proc. rekomendacijų, pateiktų atlikus auditus per 2014–2016 m. ataskaitų teikimo ciklą, ir

- dėl 95 proc. rekomendacijų, pateiktų atlikus auditus per 2015–2017 m. ataskaitų teikimo ciklą[37].

[35] Direktyvos 2009/128/EB, nustatančios Bendrijos veiksmų pagrindus siekiant tausiojo pesticidų naudojimo, 15 straipsnio 1 dalis, OL L 309, 2009 11 24, p. 71–86.

[36] Reglamento (EB) Nr. 882/2004 45 straipsnio 3 ir 5 dalys ir Reglamento (ES) 2017/625 117 straipsnio a punktas ir 119 straipsnio a punktas.

Ruošiantis auditams ir kompetentingai formuojant politiką yra svarbios konkrečios žinios apie tam tikrą šalį. Todėl Sveikatos ir maisto saugos GD Sveikatos ir maisto auditų ir analizės direktoratas atnaujina ir skelbia šalių aprašus. Atnaujinant tokią informaciją, užtikrinamas šio proceso skaidrumas.

Šie šalių aprašai yra viešai skelbiami[38] ir juose pateikiama visų valstybių narių apžvalga, susijusi su:

- penkiomis vėliausiai paskelbtomis audito ataskaitomis;
- Komisijos atliktu veiksmų, kurių ėmėsi valstybės narės, reaguodamos į Komisijos auditus ir jų rekomendacijas, įvertinimu;
- kontrolės valstybėse narėse organizavimu, remiantis jų pateikta informacija;
- aktualiomis nuorodomis į valstybių narių nurodytas interneto svetaines.

6.2. Parama valstybėms narėms

Komisija remia valstybes nares, kad jos, pasitelkdamos tinklus ir mokymą, galėtų sustiprinti savo pajėgumus skirtus įgyvendinti ES teisės aktus.

6.2.1. Tinklai

Sveikatos ir maisto auditų ir analizės direktoratas administruoja keletą tinklų ir darbo grupių, kurias sudaro valstybių narių kompetentingų institucijų ir Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybių narių, Europos ekonominės erdvės susitarimo šalių pareigūnai, kad aptartų ir skatintų tam tikrų ES teisės aspektų įgyvendinimą.

Nuo 2008 m. dviejų tinklų atstovai nuolatos susitinka pasidalyti patirtimi dėl DNKP rengimo, įgyvendinimo ir ataskaitų apie juos teikimo ir dėl oficialios kontrolės nacionalinių audito sistemų (NAS) įgyvendinimo. 2017 ir 2018 m. DNKP tinklo atstovai susitiko devynis kartus. Posėdžiai daugiausia buvo skirti metinių ataskaitų standartinių pavyzdinių formų[39] rengimui ir užbaigimui. 2018 m. vienas pogrupio posėdis buvo skirtas DNKP rengimo gairių peržiūrai[40]. DNKP tinklo atstovai taip pat parengė metinių ataskaitų standartinės pavyzdinės formos elektroninę versiją, priemonę „Annual Reporting on Official Controls – AROC“, kad valstybėms narėms padėtų pasiruošti OKR įgyvendinimui.

2017 ir 2018 m. NAS tinklo atstovai susitiko keturis kartus. Per posėdžius buvo lengviau dalytis patirtimi, bendromis problemomis, juose buvo nustatyta geroji ir (arba) geriausia patirtis, kurią taiko tinklo nariai. Taip pat šio tinklo atstovai pradėjo audito atlikimo gairių peržiūrą[41].

---

[37] Tolesnių veiksmų rodiklis grindžiamas pasikartojančiu trejų metų ciklu, atsižvelgiant į laiką, kurio valstybėms narėms reikia, reaguojant į audito rekomendacijas, veiksmų planui parengti ir į laiką, kurio reikia veiksmams įgyvendinti.

[38] Paskelbta: https://ec.europa.eu/food/audits-analysis/country_profiles/index.cfm

[39] Reglamentas (ES) 2019/723, OL L 124, 2019 5 13, p. 1–31.

[40] Komisijos sprendimas 2007/363/EB, O L 138, 2007 5 30, p. 24–49.

[41] Komisijos sprendimas 2006/677/EB, OL L 278, 2006 10 10, p. 15–23.

Valstybių narių nacionalinių kontaktinių asmenų tinklo, skirto gyvūnų apsaugai vežimo metu, atstovai nuolatos susitinka nuo 2010 m., kad pasidalytų žiniomis bendraisiais klausimais ir rastų sprendimus, kaip įgyvendinti ir vykdyti gyvūnų gerovės reikalavimus juos vežant. Nuo 2014 m. šio tinklo atstovai parengė bendro sutarimo dokumentus, kuriuose pateikiamos praktinio gyvūnų gerovės reikalavimų įgyvendinimo gairės ir nustatoma geroji kontrolės patirtis. 2017 ir 2018 m. nacionalinių kontaktinių asmenų tinklo atstovai susitiko keturis kartus, kad aptartų metinių ataskaitų pokyčius, susijusius su gyvūnų gerovės užtikrinimu juos vežant kontrole, nenujunkytų veršelių vežimu, gyvūnų vežimu į ES nepriklausančias šalis ir vežimu esant ekstremaliai temperatūrai. 2017 m. šio tinklo atstovai baigė rengti tinklo dokumentą dėl gyvų gyvūnų eksporto keliais.

2017-2018 m. tausiojo pesticidų naudojimo darbo grupė susitiko keturis kartus. 2017 m. Komisija paskelbė savo pirmą ataskaitą dėl tausiojo pesticidų naudojimo teisės aktų[42] įgyvendinimo. Darbo grupėje aktyviai aptarta ši ataskaita ir tausiojo pesticidų naudojimo (TPN) įgyvendinimas atskirose valstybėse narėse, taip pat valstybių narių pirminių nacionalinių veiksmų planų peržiūra[43]. 2018 m. diskusijos buvo sutelktos į Komisijos parengtus suderintus rizikos rodiklius, TPN aplinkosauginius aspektus ir sunkumus, su kuriais susiduria valstybės narės įgyvendindamos integruotąją kenksmingų organizmų kontrolę ir vertindamos ją ūkio lygmeniu.

Augalų apsaugos produktus (AAP) sudarančių medžiagų derinio ir šios srities teisės aktų įgyvendinimo darbo grupė siekia išspręsti pagrindinius 2012–2016 m. audito cikle nustatytus trūkumus, susijusius su AAP tiekimo rinkai oficialia kontrole. 2017 ir 2018 m. surengtas vienas AAP sudarančių medžiagų derinio ir analizės darbo grupės posėdis, kuriame dėmesys skirtas pamatinių dokumentų parengimui, kad valstybėms narėms būtų galima pateikti analitinės strategijos ir analizės rezultatų aiškinimo gaires. AAP teisės aktų įgyvendinimo darbo grupė 2017 m. susitiko du kartus, o 2018 m. – vieną kartą. Vieno iš šių susitikimų metu buvo surengtas praktinis seminaras, skirtas oficialiai kontrolei dideliuose sandėliuose, importo kontrolei uostuose ir augalų apsaugos produktų gamintojų patikrinimams. Tai valstybėms narėms suteikė naudingą pagrindą gerinti šios srities patikrinimų veiklą.

6.2.2. Iniciatyva „Geresnis mokymas rūpinantis maisto sauga“ (BTSF)

„Geresnis mokymas rūpinantis maisto sauga“ yra Komisijos iniciatyva, skirta organizuoti mokymus suinteresuotosioms šalims ES maisto produktus reglamentuojančių teisės aktų, pašarus reglamentuojančių teisės aktų, gyvūnų sveikatos ir gyvūnų gerovės taisyklių, taip pat augalų sveikatos taisyklių, ekologinio ūkininkavimo ir kokybės sistemų srityse. Komisijos vykdomos kontrolės (pvz., auditų) rezultatai padeda nustatyti mokymo

[42] Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai dėl valstybių narių nacionalinių veiksmų planų ir Direktyvos 2009/128/EB dėl tausiojo pesticidų naudojimo įgyvendinimo pažangos.

[43] Valstybių narių buvo paprašyta priimti Nacionalinius veiksmų planus, kad TPN pirmą kartą būtų įgyvendintas iki 2012 m. lapkričio mėn. Tuose planuose turėtų būti nustatyti kiekybiniai uždaviniai, tikslai, matavimai ir tvarkaraščiai, pagal kuriuos būtų mažinama pesticidų naudojimo keliama rizika ir poveikis. Šie planai turėtų būti peržiūrimi bent kas penkerius metus.

reikmes. 2017 ir 2018 m. šią programą[44] sudarė praktiniai seminarai įvairiomis temomis, pavyzdžiui, atsparumo antimikrobinėms medžiagoms prevencija ir kontrolė, veterinarijos tarnybų pasirengimas gaivalinėms nelaimėms ir vidaus auditų mokymai.

6.3. Įgyvendinimas

Kai valstybė narė pažeidžia ES teisę, Komisija kiekvienu konkrečiu atveju nustato tinkamus veiksmus, taikydama savo požiūrį „ES teisė. Geresnis taikymas – geresni rezultatai“[45]. Tokie veiksmai gali apimti, pavyzdžiui, ryšius su valstybių narių atitinkamo lygmens kompetentingomis institucijomis, siekiant užtikrinti teisingą ES teisės taikymą, dialogo pagal „EU Pilot“ mechanizmą pradžią ir (arba) pažeidimo tyrimo procedūros taikymą tais atvejais, kai tam yra aiškus ir tvirtas teisinis pagrindas ir kai visos kitos taisyklių laikymąsi skatinančios priemonės yra išnaudotos. Maisto saugos srityje kitos nei pažeidimo tyrimo procedūra vykdymo užtikrinimo priemonės taip pat apima apsaugos priemonių taikymą. Tai gali būti atsargumo priemonių dėl prekybos gyvūnais, augalais ar maisto ir pašarų produktais ir jų vežimo taikymas, taip pat apsaugos priemonių pagal atitinkamus teisės aktus taikymas.

Pirmoji veiksmų kryptis – prireikus siunčiamas raštas atitinkamos valstybės narės aukšto rango pareigūnams, paskui vykdomi pažeidimo nagrinėjimo procedūros[46] ikiteisminis ir teisminis etapai.

2017–2018 m. dėl vieno pažeidimo atvejo OKR reglamentuojamose srityse buvo kreiptasi į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą. 2018 m. gegužės mėn. Komisija nusprendė paduoti Italiją į ES Teisingumo Teismą dėl nesugebėjimo tinkamai užkirsti kelią tolesniam karantininio kenksmingo organizmo *Xylella fastidiosa* plitimui Apulijos regione[47].

7. IŠVADOS

ES turi tvirtą teisės aktų sistemą, kad galėtų kontroliuoti tiekimo grandinės saugai kylančius pavojus. Valstybių narių nacionalinės institucijos savo oficialios kontrolės metinėse ataskaitose pateikė įrodymus, kad, vykdydamos oficialią kontrolę, jos toliau atlieka svarbų vaidmenį, t. y. stebi, ar laikomasi atitinkamų Sąjungos reikalavimų ir tikrina, ar jie yra įgyvendinami.

Pridedamame Komisijos tarnybų darbiniame dokumente pateikiama išsami informacija apie Komisijos atliktą kontrolę valstybėse narėse, siekiant patikrinti, ar valstybės narės tinkamai įgyvendina ir vykdo Sąjungos reikalavimus dėl maisto produktus ir pašarus reglamentuojančių teisės aktų, gyvūnų sveikatos ir gerovės, augalų sveikatos ir augalų apsaugos produktų. Šios kontrolės rezultatai rodo, kad apskritai valstybės narės turi

[44] „Geresnio mokymo rūpinantis maisto sauga“ metines ataskaitas žr. https://ec.europa.eu/chafea/food/bookshelf/reports/index_en.htm

[45] Žr. https://ec.europa.eu/info/publications/communication-commission-eu-law-better-results-through-better-application_en.

[46] Sutarties dėl ES veikimo 258 straipsnis.

[47] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_18_3805

reikiamas kontrolės sistemas, užtikrinančias iš esmės priimtiną atitikties lygį. Tačiau, atliekant Komisijos kontrolę, ir toliau nustatomi oficialios kontrolės trūkumai ir pabrėžiama, kad dar daug ką galima tobulinti.

Neatsakingas požiūris į maisto saugą visada duoda neigiamų rezultatų, ir, kai tai atsitinka, tai gali ne tik kelti grėsmę visuomenės sveikatai, bet taip pat paveikti mūsų piliečių ir prekybos partnerių pasitikėjimą visoje ES maisto sistemoje. Maisto saugos srityje negali būti jokio nerūpestingumo ir turi būti įgyvendinta visa kontrolės veikla, suplanuota pagal valstybių narių DNKP. Vis dėlto, 2017 ir 2018 m. metinėse ataskaitose vėl pabrėžiama, kad daugeliui valstybių narių iškyla sunkumų apsirūpinti tinkamais finansiniais ištekliais, kad galėtų atlikti reikiamą oficialią kontrolę.

Sisteminis audito rekomendacijų įgyvendinimo stebėjimas rodo, kad apskritai valstybės narės imasi tinkamų taisomųjų priemonių nustatytiems trūkumams ištaisyti. Be to, metinėse ataskaitose pabrėžiamos nuolatinės valstybių narių pastangos gerinti savo kontrolės veiksmingumą ir efektyvumą, visų pirma diegiant geresnes IT sistemas, analizuojant duomenis, rengiant kokybės vadovus ir mokymus.

Priėmus OKR, įvyko dideli pokyčiai, kuriais sudarytos sąlygos pagerinti oficialią kontrolę.

Siekiant užtikrinti DNKP nuoseklumą, valstybės narės turi paskirti vieną įstaigą, kurios užduotis – koordinuoti DNKP rengimą ir rinkti informaciją apie jų įgyvendinimą, peržiūrą ir atnaujinimą. DNKP turi būti nustatyti strateginiai tikslai ir tai, kaip tuos prioritetus atspindi oficialiai kontrolei suteikta svarba bei išteklių paskirstymas.

Kalbant apie skaidrumą, pagal OKR reikalaujama, kad DNKP būtų viešai prieinami. Be to, valstybės narės turi galimybę įgyvendinti skaidrumo reikalavimus skelbdamos savo metines ataskaitas.

Įvestos metinių ataskaitų standartinės pavyzdinės formos, kurias turi pateikti valstybės narės, palengvins palyginamos informacijos ir duomenų apie valstybių narių oficialią kontrolę rinkimą visoje ES žemės ūkio maisto produktų grandinėje ir prisidės prie sklandesnio Komisijos metinės ataskaitos rengimo ir jos paskelbimo.

Bendradarbiaudama Komisija tebėra įsipareigojusi remti valstybes nares, kad jos, pasitelkdamos tinklus ir iniciatyvą „Geresnis mokymas rūpinantis maisto sauga“, nuolat tobulintų savo oficialios kontrolės sistemas.